

Rapport: Nederlandse rechtsstaat in gevaar, overheid breekt demonstratierecht en sociale advocatuur af

[Actueel](#) • Vandaag • leestijd 2 minuten • 2136 keer bekeken • Bewaren

Nederland doet het slecht op het gebied van de rechtsstaat. Dat concludeert de Civil Liberties Union for Europe (CLUE) in [haar jaarlijkse rapport](#), dat maandag verscheen. Het land krijgt officieel het stempel 'stagnator' - een land zonder vooruitgang - maar staat op meerdere gebieden op de rand van de categorie 'afglijder'. Nederland bevindt zich daarmee in het gezelschap van landen als België, Denemarken en Frankrijk.

Het rapport spreekt onder meer van toenemende overheidsrepressie tegen activisten en demonstranten. Zo werden klimaactivisten en pro-Palestinademonstranten in 2025 geconfronteerd met verboden, massale arrestaties en strafrechtelijke vervolging. Het PVV-kabinet-Schoof (of wat daar nog van over was) maakte gebruik van noodmaatregelen om protesten te beëindigen, een aanpak die de Raad van State als onrechtmatig bestempelde.

Een onafhankelijk onderzoek adviseerde eind 2025 uitdrukkelijk tégen verdere wettelijke beperkingen van het demonstratierecht, maar het CIDI-rompkabinetje van VVD en BBB zette de plannen toch door. Nog altijd werkt het huidige VVD-kabinet onder leiding van D66-premier Jetten aan nieuwe wetsvoorstellen die burgemeestersbevoegdheden rond demonstraties verder uitbreiden, onder meer door surveillance te verruimen en gezichtsbedekkende kleding bij protesten te verbieden. Maatschappelijke organisaties ondervinden ondertussen de gevolgen, zo meldt het rapport: 86 procent zegt dat hun werkomstandigheden de afgelopen twee jaar zijn verslechterd. Een nieuwe transparantiewet verplicht ngo's bovendien donaties te melden, wat critici zien als een instrument om lastige organisaties onder druk te zetten.

In de justitieketen stapelen de problemen zich ook op, schrijft CLUE. Het Openbaar Ministerie werd in 2025 grotendeels platgelegd door een cyberaanval, met grote achterstanden in strafzaken als gevolg. Gevangenen kampen met zulke ernstige personeelstekorten dat de Dienst Justitiële Inrichtingen in december 'code zwart' uitriep. De sociale advocatuur staat eveneens onder druk. De vergoedingen voor sociale advocaten zijn al jaren te laag, meldt het rapport. Minder dan één op de vier advocaten werkt nog als sociale advocaat, terwijl juist zij rechtsbescherming bieden aan mensen die geen privéadvocaat kunnen betalen. Vergeleken met vijf jaar geleden is het aantal sociale advocaten met bijna 13 procent gedaald. Het vak is onaantrekkelijk voor jongeren, mede door die lage beloning. In sommige rechtsgebieden en regio's zijn al nauwelijks meer sociale advocaten te vinden. In het asiel- en vluchtelingenrecht is 31 procent van de advocaten ouder dan 60, terwijl er slechts één advocaat jonger dan 30 actief is, wat volgens het rapport een voorbode is voor verdere krimp.

Op het gebied van corruptiebestrijding gaat het ook mis: een kritisch rapport over corruptierisico's bij de overheid werd door het ministerie van Justitie achtergehouden, en een lobbyregister - dat al jaren aanbevolen wordt door anticorruptie-waakhond GRECO - werd door het vorige VVD- en BBB-rompkabinetje van tafel geveegd ondanks een parlementaire meerderheid die er vóór stemde.

Het bredere Europese beeld biedt eveneens weinig troost. Liberties bestempelt vijf landen, te weten Bulgarije, Kroatië, Hongarije, Italië en Slowakije, als actieve 'ontmantelaars' van de rechtsstaat. Nederland zit nog niet in die categorie, maar het rapport waarschuwt dat geleidelijk verval zonder politieke intentie het tij te keren, de rechtsstaat ernstig kan aantasten.

Meer over: [actueel](#), [democratie](#), [rechtsstaat](#), [kabinet-schoof](#), [kabinet-jetten](#)

Praat mee

[Onze spelregels.](#)

Omschrijving *

B *I* u @

0/1500 Tekens

Inloggen / registreren